

A felszólalókról

Az alábbiakban betűrendben közöljük a „partizántalálkozó” és a sajtóvita felszólalóinak ill. az elnökségek tagjainak rövid politikai életrajzát. Néhány esetben csak a korabeli, 1956-os foglalkozásukat tudjuk feltüntetni, a korabeli jegyzőkönyvek alapján.

ANDRÁSFY GYULA (1908–1981) cipészsegéd, kommunista politikus, 1930-tól a KMP tagja. 1942-ben a függetlenségi mozgalomban való részvételért börtönbe került. 1944-ben az újpesti és rákospalotai fegyveres ellenállás egyik szervezője. 1945 után az MKP újpesti titkára, majd területi és megyei titkár. 1948–49-ben Abaúj megyei főispán, 1949–51-ben a moszkvai követségen dolgozik. 1956-ban IV. kerületi tanácselnök, 1961-ig. Az MDP, MSZMP tagja. 1961–68 között mongóliai nagykövet.

CSATÁR IMRE (1918–) újságíró. 1945 előtt géplakatos, az illegális KMP tagja. 1945 után újságíró, a *Szabad Nép* munkatársa majd a győri pártlap felelős szerkesztője 1950-ben, az MKP, MDP tagja. 1951–56 között a *Szabad Ifjúság* szerkesztő bizottságának vezetője. A forradalom után állásából elbocsátották, pártonkívüli, a *Magyar Nemzet* munkatársa, olvasószerkesztője.

CSILLAG PÁL (1909–1978) villanyszerelő, kommunista funkcionárius. 1929-től tagja a KMP-nek. 1945 után az MKP, majd az MDP tagja. 1956-ban a Vasas Szakszervezet apparátusában dolgozott. 1956 után MSZMP tag, nyugdíjazásáig rendőrtiszt.

DÉRY TIBOR (1894–1977) író. A KMP alapító tagja. 1938-ban börtönbüntetésre ítélik André Gide „Moszkvai utazás” c. könyvének lefordításáért. 1945 után az Írószövetség vezetőségi tagja. 1953 után a reformer kommunista ellenzék egyik vezető alakja, 1956 júliusában — Petőfi Kör-beli felszólalása miatt — kizárják az MDP-ből. 1957 áprilisában le tartóztatják és ősszel államellenes szervezkedés vádjával 9 évi börtönre ítélik. 1960-ban egyéni kegyelemmel szabadult.

FEKETE SÁNDOR (1927–) újságíró, esszéista, irodalomtörténész. 1944-ben a miskolci fegyveres ellenállás résztvevője. 1945 után az MKP, majd az MDP tagja, Györffy kollégista, 1947–48-ban a Vasvári Akadémia titkára. 1951–56 között a *Szabad Nép* munkatársa, 1952–55 között a szerkesztőbizottság tagja. 1956-ban állásából elbocsátották, az MTA

Irodalomtudományi Intézete munkatársa lesz. 1958-ban a forradalomról „Hungaricus” álnéven írott tanulmányaért letartóztatják és 9 évi börtönre ítélik. 1963-as szabadulása után ismét az Irodalomtudományi Intézetben dolgozik. 1976-tól az *Új Tükör* c. hetilap főszerkesztőhelyettese, majd 1986–89 között főszerkesztője.

FÜRJES JÁNOS 1956-ban a Fejér Megyei Néplap szerkesztője.

GERGELY ERZSÉBET illegális kommunista, 1956-ban a MKKE Politikai Gazdaságtan tanszékének oktatója, 1956 után külkereskedelmi tisztviselő.

HAJDÚ GYULA (1886–1973) jogász, ügyvéd, egyetemi tanár. 1907-től tagja az MSZDP-nek. 1919-ben Baranya megye kormánybiztosa, a KMP tagja. Osztrák, majd francia emigrációban élt, részt vett a francia ellenállásban. 1945 után hazatért, az MKP, majd az MDP, MSZMP tagja. Iparügyi, majd igazságügyi államtitkár. 1949-ben — mivel Szalai András rokona — leváltják és az Állami Ellenőrző Központ főosztályvezetője lesz. 1950-től az ELTE Nemzetközi Jogi Tanszékén professzor, 1968-ig.

HOLLÓS ERVIN (1923–) kommunista politikus. Illegális kommunista, 1945 után az MKP Ifjúsági Titkárságának vezetője. 1948–50-ben a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége főtitkára; 1955–56-ban a DISZ KV titkára. 1957–62 között a Belügyminisztérium állambiztonsági osztályán vezető beosztásban dolgozik, rendőr alezredes. Az MSZMP tagja, 1960 után a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője, majd a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára.

HORVÁTH MÁRTON (1906–1987) építészmérnök, kommunista politikus. 1931-től a KMP tagja, többször elítélték 1945 előtt. 1944–56 között az MKP majd az MDP KV tagja, 1944–53 között a PB tagja. 1945–51 között a *Szabad Nép* felelős szerkesztője, 1951–54-ben az MDP KV osztályvezetője. 1954–56-ban a *Szabad Nép* szerkesztő bizottságának vezetője. A korszak egyik vezető kultúrpolitikus. 1956 után pártönkívüli, a Petőfi Irodalmi Múzeum, majd a Hunnia filmgyár igazgatója.

HUSZÁR TIBOR (1930–) szociológus, egyetemi tanár. Az MKP, majd az MDP, az MSZMP tagja, 1956-ban a DISZ Budapesti Bizottságának titkára. 1956 után középiskolai tanár, majd az ELTE Szociológiai tanszékén egyetemi tanár, 1989 után az MSZP tagja, 1990-ben országgyűlési képviselője, mandátumáról még abban az évben lemondott.

JÁNOSSY LAJOS (1912–1978) fizikus, akadémikus; Lukács György nevelt fia. 1934-től 1950-ig Németországban, Angliában és Írországban

élt. 1950-ben hazatért, a Központi Fizikai Kutatóintézet osztályvezetője és az ELTE professzora lett. Az MDP tagja, 1955-ben az MTA titkára. 1956-tól 1970-ig a KFKI igazgatója, 1961–73 között az MTA alelnöke, 1958-tól haláláig az MSZMP KB tagja.

KÁZMÉR SÁNDOR (1922–) mérnök. Illegális kommunista, az ellenállási mozgalom résztvevője, Györffy kollégista. 1956-ban a SZÖVOSZ beruházási osztályvezetője, a Petőfi Kör vezetőségi tagja, MKP, majd MDP tag. 1957 után különféle mérnöki beosztásokban dolgozott.

KÉRI JÁNOS 1956-ban az MDP KV Sajtóosztályának vezetője.

KISS KÁROLY (1903–1983) cipésmunkás, kommunista politikus, 1922-től a KMP tagja. A 20-as–30-as évek fordulóján a KMP vezetésének tagja, 9 évet tölt börtönben. 1945–56 között az MKP (MDP) KV és PB tagja, 1946–56 között a KEB elnöke. 1956 októberében az MDP hattagú elnökségének tagja. 1956 után 1962-ig az MSZMP PB tagja, 1962-ig egyben a KB titkára. 1962–67 között az Elnöki Tanács titkára.

KOMOR IMRE (1902–1966) újságíró. Az illegális KMP tagja, 1923-ban 12 évi börtönre ítélik. Szovjet emigrációba megy, 1937-ben a sztálini tisztogatások során letartóztatják. 1948-ban tér haza, 1948–52-ben a *Népszava*, 1952–55 között a *Szabad Nép* szerkesztője, 1955–56-ban a *Magyar Nemzet* felelős szerkesztője. Az MKP, MDP, 1956 után az MSZMP tagja. 1956 után a *Társadalmi Szemle* főszerkesztője.

KUCZKA PÉTER (1923–) költő, műfordító. Az MKP, majd az MDP tagja, 1948-ig tisztviselő, majd szakszervezeti funkcionárius, a Pártközpont munkatársa. 1950–52-ben az *Irodalmi Újság* munkatársa. Ezt követően szabadúszó író. 1956 nyarától az *Életképek* c. irodalmi folyóirat szerkesztője, melynek a forradalom miatt egyetlen száma sem jelent meg. A forradalom után állásából elbocsátják; pártonkívüli. 1958–64-ben a Képcsarnok Vállalat tisztviselője. A hetvenes évek elejétől a *Galaktika* c. tudományos-fantasztikus irodalmi folyóirat főmunkatársa, a Móra Kiadó főszerkesztője.

LOSONCZY GÉZA (1917–1957) újságíró, kommunista politikus. Magyar-francia szakos bölcsész, 1937-ben a Márciusi Front egyik vezetője. Az illegális kommunista párt tagja, a *Népszava* munkatársa. 1945 után a *Szabad Nép* rovatvezetője, 1948-tól miniszterelnökségi államtitkár, 1949-től népművelési miniszterhelyettes. 1951-ben letartóztatták, 1954-ben kiszabadult. Gyógykezelése után 1955-ben a *Magyar Nemzet* főmunkatársa lett; a Nagy Imre körül csoportosuló reformkommunista ellenzék egyik

vezető alakja. A forradalom alatt az MDP KV tagjai közé választotta — a KV-ban Donáth Ferencsel együtt a forradalom követeléseinek elfogadásáért szállt síkra. Október 31-én államminiszter lett Nagy Imre kormányában. November 4-én a jugoszláv követségre menekült, ahonnan november 23-án Romániába deportálták. 1957 tavaszán letartóztatták, 1957. december 21-én a fogságban máig nem tisztázott körülmények között meghalt. 1989 júliusában rehabilitálták.

LUKÁCS IMRE (1908–1981) költő, író, újságíró. 1929-től illegális kommunista párttag. 1956-ban a Művelt Nép munkatársa.

MÁTÉ GYÖRGY (1925–1987) mérnök. Az MKP, majd az MDP tagja, MEFESZ-vezető, a Petőfi Kör vezetőségének tagja, 1956-ban a Rákosi Mátyás (Csepel) Művek Szerszámgépgyár mérnöke. 1956-ban Nagy-Britanniába emigrált. (Partizántalálkozó)

MÁTÉ GYÖRGY (1913–1991) újságíró. 1935-től KMP tag, a Schönerherz-perben 1942-ben 10 évi börtönbe ítélik. 1945-ben az MKP alosztályvezetője, 1946-tól a *Szabad Nép* munkatársa. Az Írószövetség párttitkára 1950–53-ban és 1956-ban. 1953–56 között a *Béke és Szabadság* szerkesztője. MDP, majd MSZMP tag. 1957–59-ben az *Érdekes Újság* szerkesztője, 1959-től a *Népszabadság* főmunkatársa. (Sajtóvita)

MÉRAY TIBOR (1924–) író, újságíró. 1945–55 között a *Szabad Nép* munkatársa, 1954–55-ben a szerkesztő bizottság tagja. 1954 őszén a *Szabad Nép* lázadásának egyik vezető alakja — ezért 1955-ben eltávolítják a laptól. 1956-ban a *Béke és Szabadság* főmunkatársa. A Nagy Imre körül kialakuló reformkommunista ellenzék jelentős alakja. A forradalom után Párizsba emigrál, az *Irodalmi Újság* munkatársa, 1961-től szerkesztője, 1971 és 1989 között főszerkesztője; a magyar politikai emigráció egyik vezető alakja.

MEZŐ IMRE (1905–1956) szabómunkás, kommunista politikus. 1929-ben Belgiumban lép be a kommunista pártba. Részt vett a spanyol polgárháborúban és a francia ellenállásban. 1945-ben tért haza, az MKP, majd az MDP tagja, pártfunkcionárius. 1950–53-ban és 1954–56-ban a Budapesti Pártbizottság titkára. Közel állott a reformkommunista ellenzékhez. 1956 júliusában bekerül a KV-ba. 1956. okt. 30-án a budapesti pártszékház ostroma során halálosan megsebesült; nov. 1-én a kórházban meghalt.

MIHÁLY ANDRÁS (1917–) zeneszerző, karmester. 1941-től a KMP tagja. 1945 után MKP, MDP, majd MSZMP tag. 1956-ban a Zeneművé-

szeti Főiskola tanára, a Petőfi Kör vezetőségi tagja. 1978-tól 1987-ig az Operaház igazgatója.

MOCSÁR GÁBOR (1921–1988) író, újságíró. 1949–54 között a *Debreceni Néplap*, 1954–56-ban a *Szabad Nép* munkatársa, utóbb szerkesztő bizottsági tagja. MDP, majd MSZMP tag. 1956 után Debrecenben, majd Győrben újságíró, 1962–64-ben az *Alföld* szerkesztője, 1964–86-ban a *Tiszatáj* rovatvezetője.

NAGY PÉTER (1920–) irodalomtörténész, kritikus, műfordító. 1943–45-ben a genfi egyetemen tanít. 1945-ben tér haza, az MKP, majd az MDP tagja. 1946–49-ben a Külügyminisztériumban dolgozik, 1950–51-ben az MTA titkára. 1954–56-ban a Szépirodalmi Kiadó irodalmi vezetője, majd 1956-ban ismét a Külügyminisztérium munkatársa. 1957-től az MTA Irodalomtörténeti Intézetének munkatársa, 1966-tól az ELTE tanára; MSZMP tag. 1985–87-ben Magyarország UNESCO nagykövete.

NEMES GYÖRGY (1910–) újságíró, író. 1932–42 között közgazdasági lapok munkatársa. 1945 után a *Szabad Nép* munkatársa, MKP, majd MDP, MSZMP tag. 1951–55 között az Országos Béketanács helyettes vezetője, 1955–56-ban a *Béke és Szabadság* főszerkesztője. 1956 után az *Érdekes Újság*, a *Nagyvilág* munkatársa. 1960-tól az *Élet és Irodalom* munkatársa, 1963–74 között főszerkesztője.

NÓGRÁDI SÁNDOR (1894–1971) vasmunkás, kommunista politikus. 1918-tól a KMP tagja, a huszas évek elejétől csehszlovák, francia, román emigrációban élt, a Komintern munkatársa. 1944-ben partizáncsoport élén harcolt a németek ellen Magyarországon. 1945-ben az MKP észak-magyarországi területi titkára, iparügyi államtitkár, 1946-tól az agit-prop osztályt vezette az MKP központjában. 1949–56 között a Magyar Néphadsereg politikai főcsoportfőnöke, altábornagy, 1955–56-ban honvédelmi miniszterhelyettes. 1956-ban ismét átveszi az agit-prop osztály vezetését az MDP központban. 1957–60-ban pekingi, majd hanoi nagykövet. Az MKP, MDP, MSZMP KV, ill. KB tagja. 1958–66-ban a Központi Revíziós Bizottság elnöke.

RAJK LÁSZLÓNÉ FÖLDI Júlia (1914–1981) könyvtáros, levéltáros. Illegális kommunista, 1945 után az MKP, majd az MDP tagja. 1949-ben férje letartóztatása után bebörtönzik, 1954-ben szabadul. 1956-ban a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban dolgozik. 1956. november 4-én a jugoszláv követségre menekül, majd Nagy Imréékkel együtt Romániában internálják. 1958 őszén tér haza; pártonkívüli, levéltárosként dolgozott.

RÉVÉSZ ZSIGMOND brigádvezető, Zalaegerszeg.

SZABÓ ISTVÁN (1906–1974) vasesztergályos, kommunista politikus. 1928-tól a CSKP tagja, 1939 után a Szovjetunióban élt. 1945 után MKP, majd MDP, MSZMP tag, területi ill. megyei párttitkár. 1948–56 között honvédelmi miniszterhelyettes, altábornagy. 1951–56 között a KV, 1951–53-ban a PB tagja. A forradalom alatt a Honvédelmi Minisztériumból eltávolítják. 1957–62 között a Magyar Honvédelmi Sportszövetség elnöke.

SZERÉNYI SÁNDOR (1905–) famunkás, kommunista politikus. 1921-től KMP tag, 1929–31-ben az illegális KMP első titkára. 1931-től szovjet emigrációban él. 1931-ben pártfunkcióiról leváltják, 1933-ban letartóztatják, 1947-ig börtönben van. 1947-ben hazatérhet, pártönkívüli, a közgazdasági egyetem könyvtárában dokumentátor, 1956-ig. 1958–66 között az MSZMP KB tagja, a tudományos és kulturális osztály vezetője 1961-ig, majd a Pártfőiskola igazgatója 1966-ig.

SZIKLAI IMRE (1925–) munkás. Az illegális KMP, az MKP, majd az MDP tagja, pártmunkás. Filozófiaoktató a Közgazdaságtudományi Egyetemen. 1956 elején kilépett a pártból és munkahelyéről, a Gamma Optikai Művek esztergályosa lett. A forradalom alatt ugyanitt a munkástanács titkára, ill. elnökhelyettese. 1956 végén emigrál, de hamarosan hazatér, 1957-ben 5 évi börtönre ítélik. 1960-ban szabadul, elvégzi az egyetem pszichológia szakát. 1972 óta az NSZK-ban él.

TÁBORI ANDRÁS (1927–1989) közgazdász, újságíró, szerkesztő. 1945 után a *Magyar Nap*, a *Szabad Nép* munkatársa, MKP, majd MDP, MSZMP tag. 1956-ban a *Szabad Ifjúság* szerkesztő bizottságának tagja. 1956 után a *Magyar Ifjúság*, a *Figyelő* munkatársa, majd a *Magyar Hírlap* főszerkesztőhelyettese.

TÁNCZOS GÁBOR (1928–1979) filozófus, tanár. 1945 után népi kolégista, diákszövetségi vezető, egyetemi tanársegéd az ELTE-n, majd a DISZ-főiskola oktatója; az MKP, majd az MDP tagja. 1955–56-ban a Petőfi Kör titkára. 1956 novemberében a Nagy Imre-csoporttal együtt Romániába deportálták, 1958-ban 15 évi börtönbüntetésre ítélték. 1962-ben kiszabadult, oktatásszociológiával és az erdélyi magyarság helyzetével foglalkozott.

TARDOS TIBOR (1918–) író, újságíró. 1938–47 között Franciaországban élt, részt vett az ellenállási mozgalomban. 1947–54 között a *Szabad Nép* és a *Szabad Ifjúság* munkatársa, MKP, majd MDP tag. 1954-től a reformkommunisták mozgalomához tartozott. 1956 nyarán — Petőfi kör

felszólalása miatt — kizárják a pártból. 1957-ben másfél évi börtönre ítélik. 1963-ban ismét emigrál; Párizsban él.

UJHELYI SZILÁRD (1915–) jogász, politikus. 1937-től a KMP tagja, részt vett a Márciusi Front mozgalomban, többször elítélték. 1945–48-ban népjóléti minisztériumi államtitkár, MKP, majd MDP tag. 1951–54 között koholt vádak alapján börtönben van; rehabilitálják, 1955–56-ban a Népművelési Minisztérium Filmfőosztályának vezetője. 1956. novemberében a Nagy Imre csoporttal Romániában internálják; 1958-ban térhet haza. Az MTA Történettudományi Intézetének kutatója, 1967–68-ban kiadói főigazgató, 1968–71-ben ismét filmfőigazgató. 1971 után Magyarország UNESCO nagykövete. 1988–89-ben az Új Márciusi Front elnöke.

VAS ZOLTÁN (1909–1989) kommunista politikus. 1924–35-ben a KIMSZ titkára, 1925-ben a Rákosi-perben 16 évi fegyházra ítélik. 1940-ben a szovjet kormány az 1848-as honvédszászlók visszaadása fejében kieszközli Rákosi és Vas szabadon bocsátását. 1945–46-ban Budapest polgármestere, 1946–49-ben a Gazdasági Főtanács titkára, 1949–53 között az Országos Tervhivatal elnöke. 1945–56 között az MKP (MDP) KV, 1948–53-ban a PB tagja. 1953-ban a Komlói Szénbányák igazgatója. 1954-ben a Minisztertanács titkárságát vezeti, majd külkereskedelmi miniszter-helyettes; 1956-ban a SZÖVOSZ elnöke. 1956. novemberében a Nagy Imre-csoporttal Romániában internálják; hazatérése után pártonkivüli, szabadfoglalkozású író és fordító.

VILMOS JÓZSEF (1919–) közgazdász, egyetemi tanár. 1942 óta tagja a KMP-nek, 1945 után MKP, MDP, 1956 után MSZMP tag. 1953-tól 1990-ig az ELTE Politikai Gazdaságtan Tanszékének vezetője.

Rövidítések

- ELTE – Eötvös Loránd Tudományegyetem
- KMP – Kommunisták Magyarországi Pártja
- KB – Központi Bizottság
- KV – Központi Vezetőség
- MDP – Magyar Dolgozók Pártja
- MKP – Magyar Kommunista Párt
- MSZMP – Magyar Szocialista Munkáspárt
- MTA – Magyar Tudományos Akadémia
- PB – Politikai Bizottság